

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DAXİLİ İŞLƏR NAZİRLİYİ**

**P O L İ S   A K A D E M İ Y A S I**

**FAKÜLTƏ:** Əyani

**K A F E D R A:** «DİO-nun inzibati fəaliyyəti»

**FƏNN:** «DİO-nun inzibati fəaliyyəti»

**M Ü H A Z İ R Ə**

***MÖVZU № 12. Daxili işlər orqanlarının təşkilat-inspeksiya xidmətinin təyinatı və hüquqi vəziyyəti.***

**Tərtib etdi:  
"DİO-nun inzibati fəaliyyəti"  
kafedrasının rəisi, polis polkovniki  
V.G.Abişov**

**Mühazirəyə əlavə və dəyişiklər etmişdir:  
kafedranın müəllimi, polis polkovnik –  
leytenantı, h.ü.f.d.  
Ş.T. Şükürov**

Mühazirəyə edilmiş əlavə və dəyişiklər kafedra iclasında müzakirə olunmuş və təsdiq edilmişdir.

Protokol № \_\_\_\_\_, «\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2016-ci il

**Bakı - 2016**

## MÖVZU № 12

### **Daxili işlər orqanlarının təşkilat-inspeksiya xidmətinin təyinatı və hüquqi vəziyyəti.**

#### **P L A N:**

#### **Giriş**

1. Daxili işlər orqanlarının təşkilat-inspeksiya aparatlarının hüquqi vəziyyəti, əsas vəzifə və funksiyaları.
2. Daxili işlər orqanlarında analitik işin təşkili qaydaları.
3. Daxili işlər orqanlarında planlaşdırmanın təşkili qaydaları.

#### **Nəticə**

#### **ƏDƏBİYYAT**

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ( 12noyabr 1995-ji il).
2. Polis haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (28 oktyabr 1999-ju il)
3. AR DİN-in Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi haqqında Əsasnaməsi (DİN,30.X.2001-ci il, № 421/XİÜ).
4. [www.mia.gov.az](http://www.mia.gov.az). Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin 15 oktyabr 2015-ci il tarixli Kollegiyası.
5. Şəhər (rayon), nəqliyyatda polis orqanları haqqında Əsasnamə; Şəhər, rayon, nəqliyyatda polis orqanlarının işinin təşkili haqqında Təlimat; Şəhər, rayon, nəqliyyatda polis orqanlarının rəhbərliyi arasında nümunəvi vəzifə bölgüsü (DİN,13.2009-cu il, № 390).
6. DİO-da analitik işin və planlaşdırmanın təşkili Qaydaları (DİN,14.V.2002-ci il, № 186).
7. DİO-nun sırası və rəis heyətindən olan əməkdaşları haqqında xidməti yoxlamaların aparılması Qaydaları (DİN,02.IV.2005-ci il, № 127).
8. «Azərbaycan Respublikasında cinayətlərin vahid uçotunun aparılması qaydaları haqqında» və «DİO-da uçot-qeydiyyat və statistika işləri üzrə əməkdaşların fəaliyyətinin təşkilinə dair» Təlimat (DİN, 16.12.2005, №575; Baş Prokurorluq, 16.12.2005, №01/654).
9. «Şəhər, rayon, polis orqanlarında vətəndaşların müraciətlərinə baxılması və qəbulu işinin vəziyyətinə dair» Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin Kollegiyasının 29 noyabr 2013-cü il tarixli KQ-5\1 n-li qərarı.
10. DİN-in vahid məlumat axtarış sisteminin yaradılması ilə əlaqədar təşkilati tədbirlərə dair (DİN, 29.04.2010, №253).
11. V.Abişov, H.Eyvazov. Daxili işlər orqanlarının inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. 100 suala 100 cavab. Dərs vəsaiti. Qanun 2010.
12. V.Abişov, A.İsmayılov, H.Eyvazov. DİO-nun inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. 100 suala 100 cavab. Dərs vəsaiti. Qanun, 2005.
13. V.Abişov, H.Eyvazov. DİO-nun inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. Sxemlərdə. Dərs vəsaiti. Bakı-Qanun-2006.

14. V.Abişov, H.Eyvazov. Daxili işlər orqanlarının inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. Dərslük.Bakı,“Qanun” 2008, 728 səh.
15. V.Abişov, H.Eyvazov. Daxili işlər orqanlarının inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. Qısa kurs. Dərs vəsaiti. Bakı, Qanun” 2008, 296 səh.
16. AR DİN-in Baş Təşkilat-İnspektor İdarəsinin adının Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi ilə əvəz edilməsi (DİN,29.06.2011-ci il, əmr № 412).

## **G İ R İ Ş**

**2015-ci il oktyabrın 16-da Daxili İşlər Nazirliyində "Şəhər, rayon polis orqanlarında vətəndaşların müraciətlərinə baxılması və qəbulu işi"nin və "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə"nin vəziyyətinə həsr olunmuş geniş Kollegiya iclası keçirilib.**

Daxili işlər naziri, general-polkovnik Ramil Usubov Kollegiya iclasını açaraq müzakirəyə çıxarılan məsələlərin xidməti fəaliyyətin mühüm sahələrini əhatə etdiyini, vətəndaşların müraciətlərinə baxılmasının Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin daim diqqət və nəzarətində olduğunu, məhz onun tapşırığına əsasən, son illər mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin şəhər və rayonlarda mütəmadi olaraq vətəndaşların qəbulunu keçirdiklərini, onların problemlərini şəxsən dinlədiklərini vurğulayıb.

Bununla yanaşı, qeyd olunub ki, kriminogen duruma mənfi təsir göstərən amillərdən olan narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi də müvafiq sahədə fəaliyyətin təşkilinə xüsusi diqqət, vəziyyətin daim nəzarətdə saxlanılmasını və adekvat tədbirlərin vaxtında müəyyən edilib icraya yönəldilməsini tələb edir. Nazir son illər hər iki istiqamətdə işin daha səmərəli yerinə yetirildiyini, lakin uğurlarla yanaşı, ayrı-ayrı ərazi polis orqanlarının fəaliyyətində hələ də müəyyən nöqsan və çatışmazlıqların mövcudluğunu xatırladıb.

Gündəlikdəki birinci məsələ ilə bağlı DİN Katibliyinin rəisi, polis general-mayoru Nüsrət Şirinov məruzə ilə çıxış edib. O deyib ki, ölkəmizdə hər bir şəxsin konstitusion hüquqlarının və qanuni mənafelərinin müdafiəsi sahəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi dövlət siyasətinə uyğun olaraq, vətəndaşların müraciətlərinə baxılması və qəbulu daim ciddi nəzarətdə saxlanılıb, xüsusi həssaslıq və ardıcılıqla yerinə yetirilib. Müvafiq sahədə idarəçilik fəaliyyətinin, icra intizamına nəzarət mexanizminin təkmilləşdirilməsi, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi işinə diqqət artırılıb.

Nazirliyin rəhbərliyi tərəfindən son bir il 9 ayda 6.412, o cümlədən kütləvi informasiya vasitələrində qabaqcadan məlumat verilməklə respublikanın bölgələri üzrə 4.223 vətəndaş qəbul olunub. Hər bir müraciətin mahiyyəti üzrə lazımi tədbirlər görülərək qaldırılan məsələlərin əksəriyyəti yerində həll olunub, əmlak mübahisələri və dəymiş ziyanın ödənilməsi məsələləri ilə bağlı hüquqi yardımlar göstərilib.

Eyni zamanda, Nazirliyin müvafiq Kollegiya Qərarının və göstərişinin icrası çərçivəsində şikayətləri doğuran səbəblərin və şəraitin aradan qaldırılması üzrə səmərəli tədbirlər həyata keçirilib. Bütün bunlarla əlaqədar ötən il 456 və carı ilin 9 ayında 295 vətəndaş Nazirliyə minnətdarlıq məktubları ünvanlayıb.

Şikayətlərin araşdırılmasının keyfiyyətinə diqqətin artırılması, qanunçuluğun pozulmasına qarşı təsirli ölçülərin götürülməsi fəaliyyətin aidiyyəti qanunların,

*fərman və sərəncamların tələblərinə uyğun daha effektiv təşkilində əhəmiyyətli rol oynayıb.*

*Görülüb bu və digər təşkilati-praktiki tədbirlərlə 2014-cü ildə vətəndaşlardan Nazirliyə daxil olmuş müraciətlərin sayı 4,3 faiz, şikayətlərin sayı 6,9 faiz, Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasına ünvanlanan müraciətlərin sayı 21 faiz azalıb. Qeyd edilməlidir ki, şikayətlərin araşdırılmasının birbaşa rayon polis orqanlarının rəislərinə həvalə edilməsi və nəticələrinin məruzə olunması tələbi ötən il daxil olan ümumi müraciətlərin dinamikasına müsbət təsir göstərib.*

*Carı ilin 9 ayında bilavasitə Nazirliyə daxil olan şikayətlərin sayı 9 faiz, o cümlədən təkrar şikayətlərin sayı 3 faiz, Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasından daxil olan şikayətlərin sayı 2,8 faiz azalıb. Əvvəlki illərdə olduğu kimi, narkotiklərlə bağlı cinayətləri hazırlayan və törədən şəxslərin müəyyən edilib məsuliyyətə cəlb edilməsi hesabat dövründə də başlıca vəzifələrdən olub və müvafiq tədbirlər kriminogen durumun nəzarətdə saxlanılmasını, narkotiklərin ölkə ərazisində yayılması cəhdlərinin qabaqlanmasını şərtləndirib. 2015-ci ilin 9 ayında daxili işlər orqanları tərəfindən narkotiklərlə əlaqədar 2497 cinayət, o cümlədən satışı ilə bağlı 659 fakt müəyyən edilib, 115 nəfərdən ibarət 43 cinayətkar qrup zərərsizləşdirilib. Qanunsuz dövriyyədən ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 37,5 faiz və ya 200 kiloqram çox narkotik vasitə, o cümlədən 116,7 kq tiryək, 34,3 kq heroin, 15 kq həşiş, 547,2 kq marixuana, 18,4 kq sair vasitələr çıxarılıb. Eyni zamanda, 59,4 kq narkotikin qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkəyə gətirilməsinin qarşısı alınıb.*

*Tərkibində narkotik maddələr olan bitkilərin qanunsuz kultivasiyasının və yabani halda yayılmasının profilaktikası yönündə xüsusi əməliyyat planı üzrə keçirilmiş tədbirlərlə ümumi çəkisi 169 ton olan çətənə və xaş-xaş kolu aşkarlanaraq məhv edilib. Nazirliyin müvafiq Kollegiya qərarına uyğun olaraq, son bir ilə yaxın müddətdə 75 şəhər, rayon polis orqanı tərəfindən orta, orta-ixtisas və ali təhsil müəssisələrində yeniyetmə və gənclər arasında antinarkotik təbliğatın gücləndirilməsi ilə bağlı 576 görüş təşkil olunub.*

*Daxili işlər naziri Ramil Usubov Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2015-ci ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclasında ölkə başçısının proqram xarakterli nitqində respublikamızda sabitliyin, əmin-amanlığın hökm sürdüyünü vurğulamasının qürurverici olduğunu, bu işdə onun rəhbərliyi ilə respublikanın hüquq-mühafizə, o cümlədən daxili işlər orqanlarının da danılmaz xidmətini diqqətə çatdırıb. Həmin iclasda dövlət başçısının prinsiplial mövqeyini xatırladan nazir sahibkarlıq fəaliyyətinə müdaxilənin, vətəndaşlarla münasibətdə kobudluq, süründürməçilik və korrupsiya hallarının yolverilməzliyini, belə neqativ əməllər törədən əməkdaşlar və onların rəhbərliyi barədə ciddi intizam tənbehi tədbirlərinin görülməyini bir daha qeyd edib.*

*Qarşıdan dövlət əhəmiyyətli mühüm tədbirin-növbəti parlament seçkilərinin gəldiyini xatırladan cənab Ramil Usubov daxili işlər orqanlarının bu sahədə böyük təcürbəyə malik olduğunu, asayişin qorunması və təhlükəsizliyin təmini məsələlərində onların üzərinə qanunvericilikdən irəli gələn mühüm vəzifələr*

*düşdüyünü, əvvəlki illərdə və anoloji tədbirlərdə olduğu kimi, hər bir əməkdaşın qarşıya qoyulan bütün tapşırıqların öhdəsindən layiqincə gələcəyinə əminliyini ifadə edib.*

*O, bir daha qeyd edib ki, bu gün daxili işlər orqanlarının qarşısında duran əsas vəzifə dövlətimizin tərəqqisi və qüdrətlənməsi, xalqımızın sosial rifahının yüksəldilməsi sahəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilən dövlət siyasətinin başlıca təminatlarından olan ictimai-siyasi sabitliyin etibarlı qorunması, daha da möhkəmləndirilməsidir. Ölkəmizdə sabitliyi, əmin-amanlığı pozmaq, qarışıqlıq, xaos və anarxiya yaratmaq istəyən qüvvələrin qarşısı qanunların verdiyi imkanlar çərçivəsində ən sərt, qətiyyətli şəkildə alınacaqdır.*

*Daxili işlər naziri ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevi əmin edib ki, şəxsi heyət ölkənin qanunlarından, dövlət başçısının fərman və sərəncamlarından irəli gələn tələbləri layiqincə yerinə yetirəcək, xalqa və dövlətə sədaqətlə xidmət edəcək, sabitliyin, əmin-amanlığın, habelə dövlətin və vətəndaşların qanuni mənafelərinin hüquqazidd əməllərdən etibarlı qorunması üçün qüvvə və bacarığını əsirgəməyəcək, həmişə olduğu kimi, cari ili də yüksək göstəricilərlə başa vuracaqdır.*

**Mövzunun birinci sualında** hüquqi vəziyyətinə müvafiq olaraq təşkilati-inspektor aparatlarının əsas vəzifələri və funksiyalarını qeyd etdik. Burada həmçinin təşkilati-inspektor aparatlarının sistemində DİN-in Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin, Naxçıvan MR DİN-in Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin, Baş Polis İdarələrinin Təşkilat-İnspeksiya İdarələrinin, Şəhər, Rayon, Polis İdarələrinin Təşkilat-İnspeksiya şöbə və bölmələrinin və şəhər, rayon polis şöbələrinin təşkilat-inspeksiya qruplarının daxil olduğu qeyd olunacaqdır.

Daxili İşlər Nazirliyinin müstəqil struktur hissəsi olan, DİN sistemində təşkilati-nəzarət funksiyalarını yerinə yetirən Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin hüquqi vəziyyəti, vəzifələri, strukturu və ştat cədvəli, o cümlədən təşkilati-analitik və planlaşdırma sahəsində, təşkilati-ştat fəaliyyəti sahəsində və təşkilati-metodiki sahədə funksiyaları mövzunun ikinci sualında öz əksini tapacaqdır.

**Mövzunun ikinci sualında** analitik iş daxili işlər orqanlarının idarəçilik fəaliyyətinin və iş üslubunun mühüm tərkib hissəsidir. Bu sahəni əhatə edən normativ-hüquqi aktların icrasına nəzarət Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinə həvalə olunmuşdur. Şəhər, rayon polis orqanlarında nəzarəti rəis şəxsən və təşkilat inspeksiya xidməti vasitəsi ilə həyata keçirir.

**Mövzunun üçüncü sualında** daxili işlər orqanları qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsində vacib şərtlərdən birinin respublikada və eləcə də Daxili İşlər Nazirliyi sistemində aparılan hüquqi islahatlar, müasir tələblərə uyğun olaraq idarəetmə mexanizminin və təşkilatçılıq işinin daim təkmilləşdirilməsi baxımından, mövcud vəziyyətin və kriminogen durumun kompleks təhlili və bu əsasda əməliyyat-xidməti fəaliyyətin başlıca sahələri üzrə görüləcək işlərin məqsədyönlü planlaşdırılmasının olduğu qeyd olunacaqdır.

## **SUAL 1. Daxili işlər orqanlarının təşkilat-inspeksiya aparatlarının hüquqi vəziyyəti, əsas vəzifə və funksiyaları.**

Ölkədə insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi, hüquq-mühafizə sisteminin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində aparılan islahatlar, habelə polisin fəaliyyətini tənzimləyən bir sıra qanunvericilik aktlarının (“Polis haqqında” və “Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında” Qanunların) qəbul edilməsi, eləcə də Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Əsasnaməsinin və strukturunun təsdiq edilməsi haqqında Respublika Prezidentinin 30 iyun 2001-ci il tarixli 518 nömrəli Fərmanı daxili işlər orqanlarının qarşısında idarəçilik və təşkilatçılıq işinin daha da təkmilləşdirilməsi vəzifəsini qoymuşdur.

Bu vəzifənin yerinə yetirilməsində DİO sistemində ümumi idarəetmə funksiyalarını həyata keçirən xüsusi xidmət sahələrindən biri də təşkilat-inspeksiya aparatlarıdır.

Daxili işlər orqanlarının xidmət və bölmələri sistemində təşkilat-inspeksiya aparatlarının yeri və bu aparatların fəaliyyətlərinin xüsusiyyətləri – onların üzərinə qoyulmuş vəzifə və funksiyaların məcmusu ilə xarakterizə olunan səlahiyyətləri (hüquqi vəziyyətləri), həmçinin də onların vəzifə borclarının və hüquqlarının həcmi ilə müəyyən olunur.

Təşkilat-inspeksiya aparatlarının fəaliyyəti DİN-in normativ hüquqi aktları, eləcə də DİN-in 30 oktyabr 2001-ci il tarixli 421 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi haqqında Əsasnamə ilə tənzimlənir. Bu aparatlar öz işlərində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, Azərbaycan Respublikasının qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentin fərman və sərəncamlarını, Nazirlər Kabinetinin qərarlarını və bu sahəyə aid olan digər normativ-hüquqi aktları rəhbər tuturlar.

Hüquqi vəziyyətlərinə müvafiq olaraq DİO-nun təşkilat-inspeksiya aparatları aşağıdakı **əsas ümumidarəçilik vəzifələrini yerinə yetirirlər:**

- əməliyyat şəraitinin fasiləsiz izlənməsi və onun dəyişməsinə münasibətin göstərilməsi;

- kriminogen vəziyyətin kompleks təhlili və proqnozlaşdırılması;

- ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükə-sizliyin təmin edilməsi, kompleks hüquq-mühafizə vəzifələrinin həll edilməsi zamanı müvafiq daxili işlər orqanlarının xidmət və bölmələrinin işlərinin əlaqələndirilməsi (uzlaşdırılması), fəvqəladə vəziyyət şəraitində qüvvə və vasitələrin istifadəsinin operativ planlarının tərtib edilməsi və realizəsi;

- qanunvericilik və digər normativ-hüquqi aktların, o cümlədən də Azərbaycan Respublikası DİN-in normativ-hüquqi aktlarının tələblərinin DİO-nun xidmət və bölmələri tərəfindən yerinə yetirilməsinə nəzarət;

- ölkəmizin və xarici ölkələrin qabaqcıl əməliyyat-xidməti fəaliyyəti təcrübəsinin aşkar edilməsi və tətbiq olunması sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə işin əlaqələndirilməsi;

– təşkilətmə və idarəetmə məsələləri üzrə qabaqcıl təcrübənin ümumiləşdirilməsi və yayılması;

– aşağı təbəqəli daxili işlər orqanlarının təşkilat-inspeksiya aparatlarının və növbətçi hissələrin fəaliyyətinin təşkilati-metodiki təminatı.

Yuxarıda sadalanan vəzifələrdən başqa, təşkilat-inspeksiya aparatlarının üzərinə digər vəzifələr də qoyula bilər. Vəzifələrin xarakteri və həcmi strukturunda təşkilati-inspektor aparatı olan orqanın DİN-in sistemində tutduğu yerdən asılıdır.

Göstərilən vəzifələr təşkilati-inspektor aparatları tərəfindən yerinə yetirilən funksiyalarda realizə olunur.

**Təşkilat-inspeksiya aparatları tərəfindən aşağıdakı funksiyalar həyata keçirilir:**

– *fövqəladə hadisələr və cinayətlər, daxili işlər orqanları sisteminin vəziyyəti və fəaliyyəti haqqında məlumatların toplanması və sistemləşdirilməsi;*

– *cinayətkarlığın və hüquq qaydalarının vəziyyəti, DİO-nun əməliyyat-xidməti fəaliyyətinin nəticələri, onlar tərəfindən qüvvə və vasitələrin səmərəli istifadə edilməsi, kriminogen vəziyyətə sosial-iqtisadi, siyasi, demoqrafik və digər amillərin təsir göstərmələri barədə məlumatların kompleks təhlilinin həyata keçirilməsi;*

– *kompleks öyrənilməsinə tələb edən cinayətkarlığa qarşı mübarizənin və hüquq qaydalarının mübarizəsinin aktual problemlərinin müəyyən edilməsi;*

– *müvafiq daxili işlər orqanlarının xidmət və bölmələri, elmi-tədqiqat institutları, təhsil müəssisələri ilə birlikdə DİO-nun (orqanların) işlərinin müqayisəli tədqiqatının, hüquq qaydalarının və DİO-nun fəaliyyətinin vəziyyəti barədə ictimai rəy sorğusunun və kriminoloji tədqiqatları, hüquq qaydası sahəsində inkişaf istiqamətlərinin və proseslərin proqnozlaşdırılmasının aparılması;*

– *DİO-nun xidmət və bölmələri tərəfindən normativ-hüquqi aktların tələblərinin yerinə yetirilməsinə nəzarətin təmin edilməsi.*

Təşkilat-inspeksiya aparatları ərazinin və xidmət aparılan obyektlərin xəritələrini, diaqramlarını, sxemlərini hazırlayır, cinayətlərin və digər xətalərin yayılma vəziyyətini, onların strukturunu və dinamikasını, eləcə də neqativ proseslərə qarşı mübarizədə istifadə olunacaq qüvvə və vasitələrin ərazidə yerləşdirilməsi qaydasını, əməliyyat-xidməti fəaliyyətin əsas nəticələrini müəyyən edir, normativ, metodiki-təhlil və digər sənədlərin hüquq-mühafizə və regional bölgü üzrə informasiya-məlumat fondlarını yaradır.

Təşkilati-inspektor aparatları kompleks hüquq-mühafizə vəzifələrinin yerinə yetirilməsi zamanı müvafiq daxili işlər orqanlarının, eləcə də hissə və bölmələrin fəaliyyətini əlaqələndirir. DİO ilə birlikdə bu orqanların xidməti fəaliyyətini nizamlayan planlar hazırlayır, qanunçuluğun və ictimai qaydanın möhkəmləndirilməsinə yönəlmiş birgə tədbirlərin dairəsini müəyyən edir, fəvqəladə vəziyyət və digər hadisələrdə qüvvə və vasitələrdən istifadə olunması, şəxsi heyətlə təlim və məşqlərin keçirilməsi və s. məsələləri həll edirlər.

Bu aparatlar bilavasitə növbətçi hissələrinin və öz xidmətlərinin işinin təşkilində müsbət təcrübənin müəyyən edilməsi və tətbiq edilməsi üzrə fəaliyyəti həyata keçirir, idarəetmə problemləri üzrə əsas (baza) orqanlarını müəyyən edirlər,

müsbət təcrübənin təbliğində əsas orqanların işini planlaşdırır və onlara zəruri kömək göstərirlər. Aparatların əməkdaşları müsbət təcrübənin qiymətləndirilməsində ekspert komissiyalarının işində iştirak edirlər, əməliyyat-xidməti və idarəetmə fəaliyyətinin yeni forma və metodlarının aparılması, onların təcrübədə istifadə oluna biləcəyi imkanını müəyyən edirlər. Yuxarı DİO-nun təşkilat-inspeksiya aparatları aşağı təbəqəli aparatlara və növbətçi hissələrə funksional vəzifələrin həllində və praktiki fəaliyyətində kömək edir, bu xidmətlərin əməkdaşları ilə seminarlar keçirir, DİO-da xidmətə yeni qəbul olunmuş əməkdaşlarla sınaq müddətinin aparılmasını və təcrübə mübadiləsini həyata keçirirlər. Təşkilat-inspeksiya aparatları həm özlərinin, həm də növbətçi hissələrinin təcrübə fəaliyyətində kompüter və digər elektron hesablama texnikasının tətbiqini təmin edir, eləcə də onların texniki təminatının bütövlükdə yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər görürülər.

Yuxarıda qeyd olunanlara əsasən, belə nəticəyə gəlmək olar ki, təşkilat-inspeksiya aparatları DİO-nun sahəvi xidmətlərindən funksional asılı olmayan struktur hissədirlər. Onlar ümumi idarəetmə üzrə sahələrarası səlahiyyətlərə malikdirlər və daxil olduqları DİO-nun rəhbərliyinə bilavasitə tabedirlər. Amma aparatların əsas (xüsusi) funksiyaları ilə bağlı olan qərarları, yalnız DİO-nun rəisinin müvafiq əmrinin verildiyi halda hüquqi qüvvəyə malik olur. Aparatların təklifləri və tövsiyələri orqan rəisi tərəfindən təsdiq edilmiş iş planlarında, əmrlərdə, kollegiya qərarlarında, metodik araşdırmalarda, icmallarda, informasiya məktublarında və digər məktublarda öz əksini tapır. Bu halda onlar hüquqi xarakter daşıyır və icrası məcburidir.

Təşkilat-inspeksiya aparatlarının rəislərinə onlar üzərində qoyulmuş vəzifələrin icra edilməsinə nəzarət səlahiyyətlər verilmişdir. Onlar aparatın işinin effektivliyi və keyfiyyətinə şəxsən məsuliyyət daşıyır, öz müavinlərinin və əməkdaşlarının funksional vəzifələrini təsdiq edirlər. Rəislər daxil olduqları DİO-nun bölmə və xidmətlərindən orqan rəisinin göstərişlərinin və əmrlərinin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan sənəd və materialları tələb etmək və götürmək səlahiyyətinə malikdirlər. Aparat rəisləri müvafiq orqan rəhbərlərini kompleks, nəzarət və məqsədli yoxlamalarda iştirakını, zəruri idarəçilik sənədlərinin hazırlanmasında, tədqiqatların aparılması, DİO-nun xidmət və bölmələrinin mütəxəssislərinin, DİN-in elmi-tədqiqat və təhsil müəssisələrinin mütəxəssislərinin təkliflərinin araşdırılmasında iştirakını təmin edir, onların tərkibindən işçi qrupları ayıra bilirlər. Orqan rəhbərinin tapşırığına əsasən aparat rəisləri digər dövlət orqanlarında onların səlahiyyətinə aid məsələlərin baxılmasında nümayəndəliyi həyata keçirirlər. Aparat rəisi DİO-nun rəisinə xidmət və bölmələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və icra intizamının möhkəmləndirilməsi barədə təklif verə bilər.

**DİO-nun hüquqi vəziyyətini nəzərə alaraq Azərbaycan Respublikasında təşkilat-inspeksiya aparatlarının sistemi aşağıdakı kimidir:**

– *Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi;*

– *Naxçıvan Muxtar Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi.*

- *Baş polis idarələrinin Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi.*
- *Şəhər, rayon polis idarələrinin Təşkilat-İnspeksiya şöbə və bölmələri.*
- *Şəhər, rayon polis şöbələrinin Təşkilat-İnspeksiya qrupu.*

Şəhər, rayon polis orqanlarında nəzarət funksiyaları orqanın rəisi, təşkilati-inspektor xidməti və orqanın rəis müavinlərinin səlahiyyətlərinə aiddir.

Rəis şəxsən və təşkilati-inspektor xidməti vasitəsi ilə orqanda əməliyyat-xidməti fəaliyyətə nəzarət sistemini işləyib hazırlayır, icra və uçot-qeydiyyat intizamının vəziyyətini təhlil edir, onun möhkəmləndirilməsi üzrə tədbirlər həyata keçirir.

Rəis, şəxsən və təşkilat-inspeksiya xidməti vasitəsi ilə aşağıdakı məsələlərə nəzarət edir:

- *Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin, DİN-in və bilavasitə təbə olduğu yuxarı polis orqanlarının normativ aktlarının, yerli icra hakimiyyəti və özünüidarə orqanlarının, ümumiyyətlə polis orqanlarının fəaliyyətinə aid qərarların icrasına;*

- *cinayətlər haqqında ərizələrin, məlumatların və digər informasiyaların icrasına.*

Rəis nəzarət işinin həyata keçirilməsi üzrə vəzifələri rəis müavinləri və xidmət rəhbərləri arasında bölür, nəzarətə götürülmüş qərarları, habelə onlara nəzarətin üsul və formalarını müəyyən edir. Rəis əsas nəzarət funksiyalarını təşkilati-inspektor xidmətinə həvalə edir.

Rəis müavinlərinə aşağıdakı nəzarət işləri həvalə olunur:

- kuratorluqda olan xidmət və hissələrin fəaliyyəti;
- DİN-in və tabelik üzrə yuxarı polis orqanlarının iş planlarının icrası;
- cinayətlər haqqında ərizələrin, məlumatların və digər informasiyaların tabelikdəki xidmətlərin əməkdaşları tərəfindən vaxtında, tam, obyektiv baxılması və həlli.

- bilavasitə icraçıların fəaliyyəti.

Rəis və onun müavinləri öz səlahiyyətləri daxilində idarəçilik qərarlarının icrası üzrə nəticələri yekunlaşdırır və qiymətləndirir.

Normativ aktların həyata keçirilməsinin səmərəliliyi və keyfiyyəti əməliyyat-xidməti fəaliyyətin aylıq, rüblük, yarımillik, 9 aylıq və illik nəticələrinin müzakirəsi zamanı müəyyən edilir. Müəyyən dövr üçün nəzərdə tutulan qərarların icrasının yekunlaşdırılması həmin müddət başa çatdıqdan sonra həyata keçirilir. Qərarların həyata keçirilməsi üzrə işə qiymət verilərək onların vaxtında və tam icrası, son nəticələri və hüquq qaydalarının vəziyyətinə təsiri, qanunçuluğa, insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqları prinsiplərinə riayət edilməsi məsələləri əsas götürülür.

Rəis və onun müavinləri öz səlahiyyətləri daxilində ölkənin və xarici dövlətlərin polis orqanlarının qabaqcıl təcrübəsinin ümumiləşdirilməsi və tətbiqi, əməliyyat-xidməti və idarəçilik fəaliyyətində yeni mütərəqqi forma və üsullardan səmərəli istifadə olunması üzrə aşağıdakıları həyata keçirirlər:

- orqanın və onun ayrı-ayrı xidmətlərinin qabaqcıl iş təcrübəsinin digər polis orqanlarında yayılması üçün müvafiq icmalın DİN-in Baş Təşkilati-İnspektor İdarəsinə göndərilməsi;

– digər polis orqanının qabaqcıl iş təcrübəsinin praktiki fəaliyyətdə tətbiqinin təmin olunması.

DİO sistemində ümumi idarəetmə funksiyalarını təşkilati-inspektor aparatları həyata keçirirlər. Bu orqanların səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları, eləcə də DİN tərəfindən qəbul olunan təşkilat daxili normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir.

İndi də Daxili İşlər Nazirliyinin müstəqil struktur hissəsi olan, DİN sistemində təşkilati-nəzarət funksiyalarını yerinə yetirən Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi haqqında qeyd edək.

## ***1.2. DİN-in Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin əsas vəzifə və funksiyaları***

“Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Əsasnaməsinin və strukturunun təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 30 iyun 2001-ci il tarixli Fərmanına əsasən, Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin fəaliyyətinin tənzimlənməsi, təkmilləşdirilməsi və daha da məqsədyönlü surətdə həyata keçirilməsi məqsədilə, qeyd etdiyimiz kimi, Daxili İşlər Nazirliyi 30 oktyabr 2001-ci il tarixli 421 nömrəli əmri ilə “Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi haqqında” Əsasnaməni təsdiq etmişdir. Əsasnamə, inspektor yoxlamalarının keçirilməsi funksiyaları istisna olmaqla, Naxçıvan MR Daxili İşlər Nazirliyinin, Bakı şəhər və Nəqliyyatda Baş Polis idarələrinin, şəhər, rayon polis orqanlarının təşkilati-inspektor xidmətlərinin fəaliyyətində rəhbər tutulur. Bu işə əməliyyat-xidməti fəaliyyətin həyata keçirilməsində, nəzarət və tələbkarlıq məsələlərinin həllində təşkilati-inspektor xidmətlərinin təşkiledici və əlaqələndirici rolunun artırılması üçün tədbirlərin görülməsində əsas sayılır.

Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi Daxili İşlər Nazirliyinin mərkəzi aparatının müstəqil struktur hissəsidir.

**Baş İdarə** Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyi sistemində təşkilati-nəzarət funksiyalarını ölkədəki mövcud kriminogen durumun kompleks təhlilinə əsasən hüquq-mühafizə vəzifələrinin həlli və əməliyyat-xidməti fəaliyyətin əsas yönümləri üzrə görülməli işlərin planlaşdırılmasını, nəticələrinin ümumiləşdirilməsini, bu məqsədlərlə DİN-in xidmətlərinin, DİO-nun fəaliyyətinin əlaqələndirilməsini, kompleks, inspektor və s. yoxlamaların aparılmasını, ştat intizamına, ali hakimiyyət orqanlarının və DİN-in normativ-hüquqi aktlarının icrasına nəzarəti həyata keçirir.

Baş İdarənin rəisi, müavinləri, orta və böyük rəis heyətinə daxil olan digər əməkdaşları Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Naziri tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilirlər.

### **Baş İdarənin strukturuna daxildir:**

- *Təşkilati-analitik şöbə;*
- *İnspektorluq şöbəsi;*
- *Nəzarət-əlaqələndirmə şöbəsi;*
- *Təşkilati-ştat xidməti (şöbə səlahiyyətli);*
- *Təşkilati-metodiki bölmə;*
- *Dəftərxana;*

– *Nazir yanında məsləhətçi qrup.*

Baş İdarə öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, qanunlarını, o cümlədən “Polis haqqında” Qanununu, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələri, Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi haqqında Əsasnaməni, habelə Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin digər normativ hüquqi aktlarını rəhbər tutur.

Baş İdarənin işi elmi tövsiyələrin və qabaqcıl təcrübənin tətbiqi, planlaşdırma, əməkdaşlarının vəzifə borclarının və həvalə edilmiş sahədə işin vəziyyətinə görə şəxsi məsuliyyətlərinin dəqiq müəyyən olunması prinsipləri əsasında təşkil edilir.

Baş İdarənin fəaliyyətinin təşkilati əsasını DİN-in və bilavasitə idarənin iş planları təşkil edir. Baş İdarədə kargüzarlıq və məxfiçilik rejiminin təmin olunması üzrə tədbirlər DİN tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada aparılır.

**Baş İdarənin əsas vəzifələri aşağıdakılardır:**

– Respublikada, onun ayrı-ayrı bölgələrində, DİO-nun xidmət istiqamətləri və sahələrində əməliyyat şəraitinin kompleks təhlili fəaliyyətin səmərəliliyinin artırılması üzrə təkliflərin hazırlanması.

– İdarəçilik mexanizminin təkmilləşdirilməsi, nazir-liyin mərkəzi aparatının xidmətlərinin tabelikdəki orqan və hissələrə təsirinin yüksəldilməsi üzrə görülən tədbirlərin təşkilati təminatı, DİO-nun fəaliyyətində qabaqcıl təcrübənin öyrənilməsi və yayılması.

– Kompleks tədbirlərin hazırlanması və icrasının təşkili, nazirliyin xidmətlərinin hüquq-mühafizə fəaliyyəti-nin əsas yönümlərində hərəkətlərinin əlaqələndirilməsi.

– DİN-in mərkəzi aparatının xidmətlərində, DİO-da kompleks, inspektor, nəzarət və məqsədli yoxlamaların keçirilməsi, əməli köməklik göstərilməsi, həvalə olunmuş vəzifə və funksiyaların taktiki icrasına nəzarət edilməsi. Bununla əlaqədar əməliyyat-xidməti fəaliyyətinin bütün sahələri üzrə müvafiq sənəd və materialların tələb olunması və öyrənilməsi.

– Azərbaycan Respublikasında əməliyyat şəraiti (fövqəladə hadisələr, ağır cinayətlər və s.) haqqında məlumatların toplanmasının təşkili, onların təhlili, bunun əsasında nazirin idarəçilik qərarlarının hazırlanması və onların icrasına nəzarət.

– DİN sistemində strukturun təkmilləşdirilməsi və inkişaf etdirilməsi üzrə təkliflərin işlənilib hazırlanması. Təşkilati-ştat fəaliyyətinin təhlili və ştat intizamına nəzarət, onun nəticələrinin qiymətləndirilməsi.

– Fövqəladə vəziyyət, həmçinin geniş miqyaslı kompleks əməliyyatların həyata keçirilməsi zamanı daxili işlər orqanlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi işinin təşkili.

– Nazirliyin əməliyyat-xidməti fəaliyyətinin planlaşdırılması.

– DİN xidmətlərinin, şəhər, rayon, nəqliyyatda DİO-nun müvafiq təşkilati-inspektor xidmətlərinin fəaliyyətinin təşkilati-metodiki təminatı.

Baş İdarə təşkilati-analitik və planlaşdırma; inspek-tor yoxlamalarının keçirilməsi, nəzarətin, əlaqələndirmənin təşkili, icra intizamının yoxlanılması

sahəsində; təşkilati-ştat fəaliyyəti sahəsində və təşkilati-metodiki sahədə funksiyaları həyata keçirir.

**Baş idarənin təşkilati-analitik və planlaşdırma sahəsində funksiyalarına aiddir:**

– Nazirliyin mərkəzi aparatının xidmətlərində, ərazi daxili işlər orqanlarında təşkilati-analitik işə rəhbərliyi təmin edir, onun təkmilləşdirilməsi üçün zəruri təkliflər və tədbirlər hazırlayır.

– Cinayətkarlığın dinamikası və strukturuna təsir göstərən ictimai-siyasi, iqtisadi-sosial, demoqrafik, coğrafi və digər faktorları və prosesləri öyrənir, bu barədə məlumatları təhlil edir və ümumiləşdirir, neqativ təmayüllərin neytrallaşdırılması haqqında təkliflər və s. sənədlər hazırlayır.

– Respublikanın və onun ayrı-ayrı bölgələrinin əməliyyat şəraitini kompleks təhlil edir, cinayətkarlığın dinamikasının və inkişafının əsas təmayüllərinin, neqativ proseslərin və dəyişikliklərin araşdırılması əsasında daxili işlər orqanlarının qarşılıqlı əlaqələrinin təkmilləşdirilməsi və əməliyyat-xidməti fəaliyyətin səmərəsinin artırılması yollarını müəyyən edir, müvafiq təkliflər hazırlayır.

- Nazirliyin mərkəzi aparatının xidmətlərində, həmçinin Naxçıvan MR DİN-də, Bakı BPI-də, NBPI-də təşkilati-analitik işin təşkilini, əməliyyat-xidməti fəaliyyətin və xidməti ezamiyyətlərin planlaşdırılması təcrübəsini öyrənir, təhlil və nəzarət edir, bu fəaliyyətin inkişafı istiqamətlərini müəyyənləşdirir, onların təşkilati-metodiki təminatını həyata keçirir, təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflər hazırlayıb rəhbərliyə təqdim edir.

– Zəruri hallarda xüsusi təhlükəli və ağır cinayətlər, fəvqəladə hadisələr haqqında əməliyyat məlumatlarının toplanmasını və təhlilini təmin edir.

– Əməliyyat şəraitinin təhlili, DİO-nun fəaliyyətinin nəticələri, kriminoloji proqnozlar, habelə nazirliyin xidmətlərinin təklifləri əsasında cinayətkarlıqla mübarizə və DİO-nun fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üzrə məqsədli proqram layihələrini, DİN-in əsas təşkilati-tədbirlər və Nazirliyin Kollegiyasının iş planlarını tərtib edir.

**Baş İdarənin inspektor yoxlamalarının keçirilməsi, nəzarətin, əlaqələndirmənin təşkili, icra intizamının yoxlanılması sahəsində funksiyalarına aiddir:**

– DİN-in planına və nazirin göstərişinə əsasən Nazirliyin mərkəzi aparatının xidmətlərində, Naxçıvan MR DİN, rayon, xətt polis orqanlarında, digər orqan və hissələrdə kompleks, inspektor, nəzarət və s. yoxlamalar keçirir. Bu məqsədlə bütün xidmət sahələri üzrə müvafiq sənədləri, materialları və işləri öyrənir (məxfi əməkdaşların şəxsiyyətini açıqlayan sənədlərə baxılması və müstəntiqlərin prosesual fəaliyyətinə müdaxilə istisna olmaqla). Həmin yoxlamaların nəticələri üzrə müvafiq təşkilati-praktiki xarakterli idarəçilik qərarları hazırlayır. Aşkar edilmiş nöqsanların aradan qaldırılması üçün tədbirlər hazırlayır.

– Mürəkkəb əməliyyat şəraitində işləyən daxili işlər orqanları və hissələrinə kompleks əməli köməklik göstərir.

– DİN-də, DİO-da icra intizamının və nəzarətin vəziyyətini təhlil edir, onun səmərəliliyinin artırılması üzrə təkliflər hazırlayır.

– DİN-in mərkəzi aparatı və DİO tərəfindən hüquq-mühafizə fəaliyyəti üzrə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman, sərəncam və tövsiyələrinin, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar-larının, DİN-in əmr, göstəriş və Kollegiya qərarlarının faktiki icrasına nəzarəti həyata keçirir.

– Nazirin göstərişinə əsasən və müəyyən etdiyi qaydada nazir müavinlərinin təşkilatçılıq fəaliyyətinin yoxlanılmasını təşkil edir; DİN-in mərkəzi aparatının xidmətlərinin, Naxçıvan MR DİN, şəhər, rayon, nəqliyyatda polis orqanlarının, digər orqan və hissələrin rəhbərlərini dəvət edir, onların hesabatlarının dinlənilməsini təşkil edir.

– Nazirliyin xidmətlərinin idarəçilik fəaliyyətini, onların yerlərə təsirinin səmərəsini təhlil edir və Nazirlik rəhbərliyinə təkliflər hazırlayır.

– İctimai təhlükəsizliyin və hüquq qaydalarının təmini və cinayətkarlıqla mübarizə sahəsində tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə xidmət sahələrinin fəaliyyətini əlaqələndirir.

– Təhlükəli və geniş yayılmış cinayətlərin qarşısının alınması üçün respublika və regional miqyaslı əməliyyat planlarının tərtib edilməsində, cinayətkarlıqla mübarizə və ictimai təhlükəsizliyin təmini üzrə regionlararası proqram-ların hazırlanmasını təşkil edir.

**Təşkilati-ştat fəaliyyəti sahəsində Baş İdarənin funksiyaları aşağıdakılardır:**

– DİN-in daxili işlər orqanları və hissələrinin təşkilati-struktur quruluşunun əsas inkişaf istiqamətlərini müəyyənləşdirməklə onların ştat təminatının səmərələşdirilməsi, paralelçiliyin və təkrarçılığın aradan qaldırılması, şəxsi heyətin ştat sayının əməliyyat şəraitinə və icra olunacaq vəzifələrin həcminə uyğunlaşdırılması üçün təkliflər hazırlayır.

– Kadrların optimal surətdə yerləşdirilməsi, qüvvələrdən səmərəli, vəsaitdən qənaətlə istifadə edilməsi məqsədilə DİN-in mərkəzi aparatı, habelə ona tabe olan qurumlarda və orqanlarda ixtisar və digər struktur dəyişikliklərin aparılması barədə nazirliyin rəhbərliyinə təkliflər verir. Ştatların verilməsi qaydasının normativlərini hazırlayır və rəis heyəti vəzifələri üzrə onlara müvafiq rütbələrin son həddini müəyyən edir.

**Təşkilati-metodiki sahədə Baş İdarənin funksiyalarına aiddir:**

– Nazirliyin digər xidmətləri və təhsil müəssisələri ilə birgə DİO-nun fəaliyyətinin aktual problemlərinin kompleks elmi, sosioloji və kriminoloji tədqiqini təşkil edir və həyata keçirir.

– Mərkəzi aparatın xidmətləri tərəfindən tabelikdəki strukturlara metodiki köməklik üzrə fəaliyyəti, müvafiq icmal və metodiki tövsiyələrin hazırlanıb yerlərə göndəril-məsini təşkil edir.

– Cinayətkarlıqla mübarizə və hüquq qaydalarının təmin olunmasında müsbət iş təcrübəsini öyrənir, ümumiləşdirir və daxili işlər orqanları və hissələrinin fəaliyyətində tətbiqini təşkil edir.

– Təlim-tədris və metodiki xarakterli ümumnazirlik və regional tədbirlərin (seminar-müşavirələrin, toplantıların və s.) təşkilində və keçirilməsində iştirak edir.

– DİN-in xidmətlərinə, orqan və hissələrinin təşkilati-inspektor qurumlarına metodiki köməklik göstərir, onların əməkdaşları ilə dövrü olaraq seminar-müşavirələri təşkil edir

– “Azərbaycan Respublikası DİN-in Məlumat bülleteni”nin buraxılmasını təmin edir.

Baş İdarənin rəisi kuratorluq üzrə birbaşa nazirin tabeliyində olmaqla baş idarənin fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini müəyyən edir, onun fəaliyyətinə ümumi rəhbərliyi həyata keçirir, üzərinə düşən vəzifə və funksiyaların lazımi səviyyədə yerinə yetirilməsində, Baş İdarədə işin təşkilində, xidməti və icra intizamının vəziyyətinə, şəxsi heyətin peşə hazırlığının səviyyəsinə görə şəxsən məsuliyyət daşıyır.

**Beləliklə, mövzunun birinci sualına** nəticə olaraq göstəririk ki, Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi DİN-in mərkəzi aparatının müstəqil struktur hissəsi olaraq Daxili İşlər Nazirliyi sistemində təşkilati-nəzarət funksiyalarını yerinə yetirir.

## **SUAL 2. Daxili işlər orqanlarında analitik işin təşkili qaydları.**

Respublikada, eləcə də Daxili İşlər Nazirliyi sistemində aparılan hüquqi islahatlar, müasir tələblərə uyğun olaraq idarəetmə mexanizminin və təşkilatçılıq işinin daim təkmilləşdirilməsi baxımından, mövcud vəziyyətin və kriminogen durumun kompleks təhlili və bu əsasda əməliyyat-xidməti fəaliyyətin başlıca sahələri üzrə görülməli işlərin məqsədyönlü planlaşdırılması daxili işlər orqanları qarşısında duran vəzifələrin müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilməsində vacib şərtlərdəndir.

Analitik işin və planlaşdırmanın daxili işlər orqan-larının idarəçilik fəaliyyətinin və iş üslubunun mühüm tərkib hissəsi olduğunu nəzərə alaraq, bu işin daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə, Daxili İşlər Nazirliyinin Əsasnaməsi rəhbər tutularaq, DİN-in müvafiq əmri ilə “Daxili işlər orqanlarında analitik işin və planlaşdırmanın təşkili qaydaları və bu sahəyə dair normativ-hüquqi aktlar” təsdiq edilmişdir. Normativ-hüquqi aktların icrasına nəzarət DİN-in Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinə həvalə edilmişdir.

**Daxili işlər orqanlarında analitik işin və planlaşdırmanın təşkilinə dair normativ-hüquqi aktlar aşağıdakılardır:**

- daxili işlər orqanlarında analitik işin təşkili qaydaları;
- daxili işlər orqanlarında xidməti fəaliyyətin planlaşdırılması;
- Azərbaycan Respublikası DİN, Naxçıvan MR DİN, Bakı və Nəqliyyatda BPI-nin əsas təşkilati tədbirlər planının nümunəvi strukturu;
- Şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının iş planının nümunəvi strukturu;
- Cinayətkarlıqla mübarizənin və ictimai asayişin təmini vəziyyətini xarakterizə edən müqayisəli cədvəlin nümunəsi.

Göstərilən normativ-hüquqi aktların hazırlanması ilə bağlı DİN-in Baş İdarə, idarə və şöbələrinin rəisləri, Naxçıvan MR daxili işlər naziri, Bakı və Nəqliyyatda BPI-nin, şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının və mühafizə hissələrinin, təhsil müəssisələrinin rəisləri və nizami hissələrin komandirləri aşağıda göstərilənləri yerinə yetirməlidirlər:

- 1) bütün xidmət sahələri üzrə analitik işin və planlaşdırmanın müasir tələblər baxımından keyfiyyət və səmərəliliyinin artırılması üçün tədbirlər görməli;
- 2) cinayətkarlığın dinamikasına neqativ təsir göstərə bilən amillərin vaxtında müəyyən etməli və qarşısının alınması məqsədilə əməliyyat şəraitinin fasiləsiz təhlilini təmin etməli;
- 3) planların icrasına gündəlik nəzarət həyata keçirilməklə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin yerinə yetirilməsi üzrə arayışlar hazırlamalı və mütəmadi surətdə əməliyyat müşavirələrində müzakirə etməli;
- 4) analitik iş və planlaşdırma sahələrinin idarəçilik sənədlərinin hazırlanmasını bacaran, təhlilin metodikasına yiyələnmiş yüksək ixtisaslı və təcrübəli kadrlarla möhkəmləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirməlidir.

**Analitik işin təşkili qaydaları** aşağıdakılardan ibarətdir:

*1. Məlumatların toplanması, sistemləşdirilməsi və təhlili:*

- gündəlik əməliyyat məlumatları–müvafiq növbətçi hissələr tərəfindən;

– cinayətkarlığın vəziyyətinə və əməliyyat-xidməti fəaliyyətin nəticələrinə dair ümumiləşdirilmiş təhlili arayışlar, şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının, Naxçıvan MR DİN-in, Bakı BPI və NBPI-nin, DİN-in mərkəzi aparatının materialları və analitik sənədləri – şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının təşkilati-inspektor qurumları, Bakı BPI və NBPI-nin təşkilati-inspektor, idarə və şöbələri, Naxçıvan MR DİN-in Təşkilati-İnspektor şöbəsi, DİN-in Baş Təşkilati-İnspektor İdarəsi tərəfindən;

– cinayətkarlıqla mübarizənin ayrı-ayrı sahələri üzrə məlumatlar və hesabatlar – müvafiq xidmətlər tərəfindən.

*2. İnformasiya-analitik sənədlərin və idarəçilik qərarlarının hazırlanması:*

– adekvat tədbirlər, analitik arayışlar, əməliyyat şəraitinin təhlili, problem məsələlər üzrə qeydlər (habelə müxtəlif tədqiqatların aparılması) – təşkilati-inspektor aparatları və müvafiq xidmətlər tərəfindən;

– xidməti fəaliyyətin planları – DİO-da xidməti fəaliyyətin planlaşdırılmasına müvafiq olaraq;

– normativ, metodiki sənədlər və icmallar – xidmət sahələri və istiqamətlər üzrə–müvafiq struktur qurumlar və təşkilati-inspektor aparatları tərəfindən;

– DİN-in Kollegiyasına, naziryanı əməliyyat müşavirə-sinə, Naxçıvan MR DİN-in Kollegiyasına, Bakı və Nəqliyyatda BPI-nin Şuralarına, hüquq-mühafizə orqanlarının birgə müşavirələrinə materialların hazırlanması – təşkilati-inspektor aparatları və digər maraqlı xidmətlər tərəfindən.

Analitik və idarəçilik sənədlərinin hazırlanması üçün istifadə olunan əsas mənbələrə aşağıdakılar aiddir:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, qanunları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamları.

2. DİN-in əmr, göstəriş və kollegiya qərarları, müvafiq tədbirlər planları.

3. Əməliyyat-statistik və informasiya qurumlarının cinayətkarlıqla mübarizənin və ictimai asayişin təmini vəziyyətini, əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik hesabatları.

4. Növbətçi hissələrin gündəlik əməliyyat məlumatları.

5. Şəxsi heyət arasında nizam-intizama və qanun-çuluğa, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına riayət olunması vəziyyətinə dair hesabatlar.

6. Vətəndaşların müraciətlərinə, cinayət xarakterli ərizə və məlumatlarına baxılması vəziyyətini xarakterizə edən müvafiq hesabatlar və informasiyalar.

7. Əməliyyat şəraitinə, cinayətkarlıqla mübarizəyə təsir göstərən amillərin müəyyən edilməsi üçün dövlət statistika, məhkəmə, ədliyyə, prokurorluq, milli təhlükəsizlik, vergi, gömrük, təhsil, səhiyyə və digər orqanların respublika və onun ayrı-ayrı bölgələri üzrə məlumat və materialları.

**Beləliklə, mövzunun ikinci sualına nəticə** olaraq bir daha qeyd edirik ki, analitik iş daxili işlər orqanlarının idarəçilik fəaliyyətinin və iş üslubunun mühüm tərkib hissəsidir. Bu sahəni əhatə edən normativ-hüquqi aktların icrasına nəzarət Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinə həvalə olunmuşdur. Şəhər, rayon polis orqanlarında nəzarəti rəis şəxsən və təşkilat inspeksiya xidməti vasitəsi ilə həyata keçirir.

### **SUAL 3. Daxili işlər orqanlarında planlaşdırılmanın təşkili qaydaları.**

#### **1. DİO-da planlaşdırmanın anlayışı və əhəmiyyəti.**

Dövlət idarəetmə funksiyaları sırasında planlaşdırmanın özünə məxsus yeri və əhəmiyyəti vardır. Planlaşdırma məqsədin formalaşdırılması prosesidir. Planlaşdırma məqsədə nail olmaq üçün vasitə, metod və tədbirlərin konkretləşməsidir. **Planlaşdırma** idarəetmə prosesinin ilkin funksiyası olmaqla, özündə təşkilatın qoyduğu məqsədə çatmaq yollarını və vasitələrini birləşdirən fəaliyyəti əks etdirir.

Planlaşdırma prosesində müxtəlif müddətləri əhatə edən planlar işlənilib hazırlanır. Planlaşdırmanın nəticəsi olan plan, konkret fəaliyyət modelidir.

- **Plan** - bu məqsədi, məzmunu, həcmi, metodları, ardıcılığı, yerinə yetirmə müddəti göstərməklə müəyyən vaxtda yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulan fəaliyyətdir; inkişafın gedişatını nəzərdə tutan fikirlərin məcmusudur.

**Daxili işlər orqanlarında planlaşdırma** – daxili işlər sahəsində idarəetmə prosesinin ümumi funksiyalarından biri kimi qarşıdakı fəaliyyət dövrünə sosial sistemlərin məqsəd və vəzifələrinin, onlara nail olma üsul və vasitələrinin, eləcə də onların həll edilməsi ardıcılığının və yerinə yetirilməsi müddətlərinin müəyyən edilməsi üzrə idarəetmə subyektinin fəaliyyəti başa düşülür.

**DİO-da planlaşdırma** *elmilik, qanunçuluq, sistemlilik və effektivlik kimi prinsiplərin əsasında qurulur.*

**Daxili işlər orqanlarında planlaşdırmanın əhəmiyyəti** - polis orqanlarının gündəlik işinə məqsədyönlü və konkret xarakter verməkdən, cinayətkarlıqla mübarizənin, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsinin daha aktual problemlərinin həllində əsas gücün bir yerə cəmləşdirilməsinə şərait və imkan yaratmaqdan, eləcə də qarşıya qoyulmuş vəzifələrin vaxtında həll edilməsinə köməklik göstərməkdən ibarətdir.

Azərbaycan Respublikası **DİN-in 13 iyul 2009-cu il tarixli 390 №-li əmri ilə təsdiq edilmiş “Şəhər, rayon, nəqliyyatda polis orqanlarının işinin təşkili haqqında” və DİN-in 14.05.2002-ci il tarixli 186/XİÜ nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş «DİO-da analitik işin və planlaşdırmanın təşkili qaydalarının təsdiq edilməsi barədə» Təlimatları** DİO-da planlaşdırılma fəaliyyətin hüquqi əsasları kimi çıxış edirlər.

**DİO-nun fəaliyyətində planlaşdırmanın əhəmiyyəti həmçinin aşağıda göstərilən tədbirlərin yerinə yetirilməsinə kömək etməkdən ibarətdir:**

– imkan daxilində daha az insan və maddi vəsaitlərin sərf edilməsilə və ən qısa müddətdə daha yüksək nailiyyətlərə nail olmaq üçün qüvvə və vasitələrin daha səmərəli istifadə olunmasına;

– orqanın struktur hissələrinin (bölmələrinin) gündəlik fəaliyyətlərində dəqiq qarşılıqlı əlaqələrin təşkilinə;

– nəzarətin (yoxlamanın) təşkilinə və qarşıya qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi üzrə fəaliyyətin qiymətləndirilməsinə.

**DİO-nun fəaliyyətində planlaşdırmanın rolu qeyd olunanların təmin edilməsindən ibarətdir:**

– sistemin gündəlik fəaliyyətinin müəyyən məqsədə yönəldilməsini və konkret xarakterini;

– cinayətkarlıqla mübarizənin, ictimai qaydanın qorunmasının və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsinin əsas vəzifələrinin, aktual problemlərinin həll edilməsində səylərin (gücün) bir yerə toplanmasını;

– planlaşdırılan müddət ərzində işin bərabər bölünməsinə, yəni həm bütövlükdə orqanın, həm də onun struktur bölmələrinin fəaliyyətinin ahəngliyini;

– həvalə edilmiş işə görə bütün icraçıların məsuliyyətinin yüksəldilməsini.

## **2. DİO-nun planlaşdırılmasında cari və xüsusi planlar.**

**Daxili işlər orqanlarının fəaliyyətinin planlaşdırılması sistemi cari və xüsusi planlardan ibarətdir.**

**Cari planlar**–daxili işlər orqanlarının fəaliyyətinin ümumi istiqamətləri üzrə qarşıya qoyulmuş vəzifələrin səmərəli təmin edilməsi məqsədilə, mövcud vəziyyətin təhlili əsasında hazırlanmış tədbirləri özündə cəmləşdirir və müəyyən konkret dövr üçün nəzərdə tutulur.

**Xüsusi planlar**–müəyyən sahədə və istiqamətdə, konkret halda və şəraitdə, eləcə də əsas xüsusiyyətləri standart xarakter daşıyan uyğun vəziyyətlərdə qarşıda duran vəzifələrin təmin olunması, qüvvə və vasitələrin cəlb edilməsi, onların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi və s. tədbirləri özündə cəmləşdirir, məqsədindən asılı olaraq müəyyən dövrdə istifadə edilməsi, yaxud standart vəziyyətlərdə dərhal tətbiq olunması üçün nəzərdə tutulur.

**DİO-da planlara qoyulan əsas tələblərə** aktualıq, əsaslılıq, komplekslik, reallıq, optimallıq, stabillik, ardıcılıq və konkretlik (müəyyənlik) aiddir.

**Cari planlar aşağıdakılardır:**

– Azərbaycan Respublikası DİN-də, Naxçıvan MR DİN-də, Bakı şəhəri və Nəqliyyatda BPI-də əsas təşkilati tədbirlər planı (**illik**).

– Azərbaycan Respublikası DİN və Naxçıvan MR DİN-də Kollegiyanın, Bakı və Nəqliyyatda BPI-əməliyyat müşavirələrin iş planları (**yarımillik**).

– Azərbaycan Respublikası DİN-in, Naxçıvan MR DİN-in, Bakı şəhəri və Nəqliyyatda BPI-nin mərkəzi aparatlarının Baş idarə, idarə və şöbələrində, şəhər, rayon, xətt polis orqanlarında, mühafizə hissələrində, əlahiddə hissələrdə iş planları (**yarımillik**). Həmin strukturların tərkibinə daxil olan bölmə və hissələrdə iş planları (**rüblük**).

**Xüsusi planlar aşağıdakı sahələr, istiqamətlər və məsələlər üzrə hazırlanır:**

1) ictimai-siyasi, idman və digər kütləvi tədbirlər zamanı ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə;

2) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarından, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarından, habelə

DİN-in normativ-hüquqi aktları-nın tələblərindən irəli gələn təxirəsalınmaz vəzifələrin yerinə yetirilməsi üzrə;

3) hüquqpozmaların profilaktikası, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi və cinayətkarlıqla mübarizənin gücləndirilməsi üzrə kompleks tədbirlərin (əməliyyatların) keçirilməsi üzrə;

4) qrup halında törədilən hüquqpozmaların qarşısı-nın alınması üzrə (1-4-cü bəndlərdə nəzərdə tutulmuş xüsusi planlar–Baş İTİ tərəfindən hazırlanır);

5) terrorizmə qarşı mübarizənin gücləndirilməsi üzrə;

6) silahlı müqavimət göstərən cinayətkarların zərər-sizləşdirilməsi və odlu silahın tətbiqi ilə cinayət törətmiş, habelə digər ictimai təhlükəli əmələ təqsirli olaraq yol vermiş şəxslərin axtarışı və tutulması üzrə (5 və 6-cı bəndlər Baş MCMİ və Baş CAİ tərəfindən hazırlanır);

7) qaçırılmış, oğurlanmış avtonəqliyyat vasitələrinin axtarışı və hərəkətdə olan belə vasitələrin saxlanması üzrə (BDYPİ tərəfindən);

8) müxtəlif regionlar üzrə xüsusilə ağır və geniş ictimai rezonansa səbəb olmuş cinayətlərlə mübarizədə DİO-nun digər hüquq-mühafizə orqanları ilə birgə fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi üzrə;

9) fəvqəladə hadisələr və təbii fəlakətlərin baş verməsi zamanı onların ağır nəticələrinin aradan qaldırılması üzrə;

10) konkret işlər üzrə əməliyyat-axtarış və istintaq tədbirlərinin keçirilməsi üzrə;

11) qonşu dövlətlərin daxili işlər orqanları ilə birgə ölkə qanunvericiliyinə uyğun olaraq əməliyyat-axtarış və profilaktik tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə.

Qanunvericilik və digər normativ-hüquqi aktların icrası, habelə konkret şəraitlə əlaqədar digər planlar da tərtib edilə bilər. Digər xüsusi planlar Baş Təşkilati-İnspektor İdarəsi və müvafiq xidmətləri tərəfindən hazırlanır.

Xüsusi planlarda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrası müddəti konkret göstərilməklə, zəruri hallarda əlavə göstəriş əsasında bu müddətlər uzadıla bilər.

### **Planların hazırlanması və təsdiq edilməsi**

Azərbaycan Respublikası DİN-in, Naxçıvan MR DİN-in, Bakı və Nəqliyyatda BPİ-nin, şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının və əlahiddə hissələrin əsas təşkilati tədbirlər və iş planları, eləcə də Azərbaycan Respublikasının DİN-in və Naxçıvan MR DİN-in Kollegiyalarının, Bakı şəhəri və Nəqliyyatda BPİ-in əməliyyat müşavirələrin iş planları–bu orqanların təşkilati-inspektor, yaxud təşkilati-təhlil funksiyalarını həyata keçirən digər qurumları və ya belə qurumlar olmadıqda orqan, xidmətin rəisi tərəfindən müəyyən edilmiş təcrübəli və hazırlıqlı əməkdaşlar tərəfindən tərtib edilir.

Əsas təşkilati tədbirlər, Kollegiya və əməliyyat müşavirələrin iş planlarında nəzərdə tutulması üçün təkliflər orqanın struktur xidmətləri tərəfindən dekabr və iyun ayının 5-dək planın tərtibatına məsul olan xidmətə təqdim edilir.

Təkliflər qüvvədə olan qanunvericilik aktlarının, dövlətin hüquq-mühafizə siyasətinin və DİN-in tələblərindən, eləcə də əməliyyat şəraitindən irəli gəlməklə yanaşı, konkret olmalıdır. Deklarativ xarakterli, böyük həcmli və geniş mövzulu planların tərtibinə yol verilməməli, nəzərdə tutulan tədbirlərin konkret icra

müddətləri göstərməlidir. Planda yalnız onu təsdiq etmiş rəisin icazəsi ilə dəyişiklik edilə bilər.

DİN-in Əsas Təşkilatı tədbirlər planı—Azərbaycan Respublikasının daxili işlər naziri, mərkəzi aparatın xidmətlərinin iş planları isə kurator nazir müavinləri tərəfindən təsdiq edilir.

Orqanların və hissələrin fəaliyyətinə dair planlar onların rəisləri, struktur xidmətlərinin fəaliyyətinə dair planlar isə kurasiya üzrə rəis müavinləri tərəfindən təsdiq edilir. Bir neçə orqan və hissənin fəaliyyətini əhatə edən planlar yuxarı rəis tərəfindən təsdiq edilir. Birgə planlar, fəaliyyət dairəsi əhatə olunan və hissələrin, zəruri hallarda tabelik üzrə yuxarı orqanların rəisləri tərəfindən təsdiq olunur.

### **3. Şəhər, rayon və nəqliyyatda polis orqanlarının işinin planlaşdırılması.**

**“Şəhər, rayon və nəqliyyatda polis orqanlarının işinin təşkili haqqında” Təlimata müvafiq (1.3.2.) olaraq polis orqanının fəaliyyətinin planlaşdırılması, cari məsələlərin həllinin səmərəliliyinin və ardıcılığının müəyyən edilməsi əsas istiqamətlərdən biridir.**

**Polis orqanın rəisi** – *polis orqanının fəaliyyətinin planlaşdırılması sahəsi işini də təşkil edir və bu fəaliyyətə nəzarət edir.*

Polis orqanının fəaliyyətinin planlaşdırılması və qarşıda duran vəzifələrin ardıcılığının müəyyən edilməsi mövcud şəraitin və əməliyyat-xidməti fəaliyyətin nəticələrinin təhlili əsasında həyata keçirilir

#### **Polis orqanında aşağıdakı əsas planlar işlənib hazırlanır:**

- *əməliyyat-xidməti fəaliyyət üzrə;*
- *cinayətlərin açılması ilə əlaqədar birgə istintaq-əməliyyat tədbirləri üzrə;*
- *fövqəladə hadisələr zamanı qüvvə və vasitələrdən istifadə üzrə;*
- *cinayət işləri, habelə əməliyyat-uçot işləri üzrə;*
- *ayrı-ayrı tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə.*

**Polis orqanının əməliyyat-xidmət fəaliyyətinin planına aşağıdakı əsas bölmələr daxildir:**

- vəziyyətin təhlilinin qısa nəticələri və qarşıda duran əsas vəzifələr, cinayətlərin qarşısının alınması və açılması, ictimai qaydanın və ictimai təhlükəsizliyin təmini, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının, həyat və sağlamlıqlarının qorunması üzrə tədbirlər;

- qabaqcıl təcrübənin işdə tətbiqi;

- informasiya-təhlil işi;

- uçot-qeydiyyat, xidməti və icra intizamının möhkəmləndirilməsi və ona nəzarətin təkmilləşdirilməsi;

- kadrlarla iş, nizam-intizamın, qanunçuluğun möhkəmləndirilməsi;

- şəxsiyyət vəsiqəsi və qeydiyyat işi, xüsusi icazə sistemi, yol hərəkəti təhlükəsizliyinin təmini;

- mülki müdafiə tədbirlərinin həyata keçirilməsinin təmini;

- texniki və rabitə vasitələri ilə təminat, informasiyaların mühafizəsi;

- təchizat və maliyyə məsələsi;

- kargüzarlıq.

**Polis orqanında və onun hissələrində “fövqəladə hadisələr” ilə əlaqədar tərtib olunacaq iş planına aşağıdakı bölmələr daxildir:**

- əsas vəzifələr;
- fövqəladə hadisələr zamanı hərəkətə gətirilən qüvvə və vasitələr, onların hazır vəziyyətə gətirilməsi, idarə olunması qaydaları;
- arxa cəbhənin təminatı;
- rabitənin təşkili;
- qarşılıqlı əlaqə.

Polis orqanının bütün planlarında mövcud qüvvə və vasitələrin real imkanları nəzərə alınmalıdır.

Planlaşdırmanın təşkilinə və icrasına nəzarət təşkilati-inspektor xidməti tərəfindən həyata keçirilir.

Plan layihələri, planlaşdırılan dövrün başlanmasına ən azı on gün qalmış rəis tərəfindən təsdiq edilir.

## NƏTİCƏ

Daxili işlər orqanları sistemində ümumi idarəetmə funksiyalarını təşkilat-inspeksiya aparatları həyata keçirirlər. Təşkilat-inspeksiya aparatlarının fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları, DİN-in normativ-hüquqi aktları, eləcə də Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi haqqında Əsasnamə ilə tənzimlənir.

**Mövzunun birinci sualında** hüquqi vəziyyətinə müvafiq olaraq təşkilat-inspeksiya aparatlarının əsas vəzifələri və funksiyalarını qeyd etdik. Burada həmçinin təşkilat-inspeksiya aparatlarının sistemində DİN-in Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin, Naxçıvan MR DİN-in Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin, Baş Polis İdarələrinin Təşkilat-İnspeksiya İdarələrinin, Şəhər, Rayon, Polis İdarələrinin Təşkilat-İnspeksiya şöbə və bölmələrinin və şəhər, rayon polis şöbələrinin təşkilati-inspektor qruplarının daxil olduğu qeyd olundu. Daxili İşlər Nazirliyinin müstəqil struktur hissəsi olan, DİN sistemində təşkilati-nəzarət funksiyalarını yerinə yetirən Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin hüquqi vəziyyəti, vəzifələri, strukturu və ştat cədvəli, o cümlədən təşkilati-analitik və planlaşdırma sahəsində, təşkilati-ştat fəaliyyəti sahəsində və təşkilati-metodiki sahədə funksiyaları mövzunun ikinci sualında öz əksini tapdı.

**Mövzunun ikinci sualında** analitik işin daxili işlər orqanlarının idarəçilik fəaliyyətinin və iş üslubunun mühüm tərkib hissəsi olduğu da bu sualda müzakirə olundu.

**Mövzunun üçüncü sualında** daxili işlər orqanları qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsində vacib şərtlərdən birinin respublikada və eləcə də Daxili İşlər Nazirliyi sistemində aparılan hüquqi islahatlar, müasir tələblərə uyğun olaraq idarəetmə mexanizminin və təşkilatçılıq işinin daim təkmilləşdirilməsi baxımından, mövcud vəziyyətin və kriminogen durumun kompleks təhlili və bu əsasda əməliyyat-xidməti fəaliyyətin başlıca sahələri üzrə görüləcək işlərin məqsədyönlü planlaşdırılmasının olduğu qeyd olundu. Planlaşdırmanın daxili işlər orqanlarının idarəçilik fəaliyyətinin və iş üslubunun mühüm tərkib hissəsi olduğu da bu sualda müzakirə olundu. Mövzuda rayon, şəhər polis orqanlarında təşkilati-inspektor xidməti haqqında da göstərildi.